

та аналізу з метою забезпечення фінансової безпеки можна виконувати коригування раніше прийнятих управлінських рішень.

Наведена нами методика оцінки фінансових ризиків підприємства в умовах нестабільної економіки країни дає можливість підприємству:

1. Зосередитися на зборі і виборі найбільш об'єктивних джерел інформації, що дають можливість оцінити виникнення фінансових ризиків підприємства як за видами діяльності, так і за окремими фінансовими операціями.

2. Вибрати найбільш раціональний шлях щодо реальних оцінок можливих фінансових ризиків.

3. Визначитись з етапами управління, які потребують деталізації щодо ризикових ситуацій з метою диверсифікації фінансових ризиків.

4. Завчасно виявляти і попереджувати можливості виникнення ситуацій, що загрожують фінансовій безпеці суб'єкта господарювання.

1. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.

2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. – К.: Эльга Ника - Центр, 2004. – 653 с.

3. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен», 1996. – 336 с.

4. Власова Н.О., Дядюк М.А. Економічний ризик підприємств роздрібної торгівлі. – Харків: Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2004. – 141 с.

5. Фінансовий менеджмент / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ. 2002. – 496 с.

6. Фінансовий менеджмент / За ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.

Отримано 07.09.2009

УДК 336.14

М.М. ЧЕРНОВСЬКА

Економіко-правничий інститут, м. Чернівці

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Розглядається становлення та розвиток місцевих фінансів України з моменту приєднання до європейських принципів і міжнародних стандартів організації фінансів місцевого самоврядування.

Рассматривается становление и развитие местных финансов Украины с момента присоединения к европейским принципам и международным стандартам организации финансов местного самоуправления.

In the article, becoming and development of local finances of Ukraine is examined from the moment of tacking to European principles and international standards of organization of finances of local self-government.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, місцеві фінанси, Європейська Хартія місцевого самоврядування, фінансові ресурси, місцеві податки і збори, європейські стандарти місцевого самоврядування, адміністративно-територіальна одиниця.

Важливою ланкою на шляху впровадження європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні, його фінансово-економічних основ стало приєднання України до Європейської Хартії місцевого самоврядування [3], яка була ухвалена країнами-членами Ради Європи в жовтні 1985 року.

Європейська Хартія місцевого самоврядування визначила принципи засади організації фінансів місцевого самоврядування. Її впровадження означає докорінну зміну організації всієї фінансової системи країни, перегляд існуючої моделі організації державної влади і місцевого самоврядування, докорінну демократизацію суспільного життя. Враховуючи це, впровадження системи місцевого фінансування та міжнародних стандартів організації місцевих фінансів для кожної з держав, що ратифікувала Хартію, є досить складним процесом [5].

Радою Європи більше ніж у 30 країнах, які ратифікували Хартію, було проведено аналіз, який засвідчив, що не лише Україна, а й інші держави не завжди дотримуються принципів Хартії і мають труднощі щодо впровадження міжнародних стандартів організації місцевих фінансів. Але ці труднощі не знімають відповідальності за реалізацію міжнародних зобов'язань з України та інших країн.

Метою статті є дослідження розвитку місцевих фінансів після приєднання України до Європейської Хартії місцевого самоврядування та запровадження міжнародних стандартів організації фінансів місцевого самоврядування. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити низку завдань, а саме: проаналізувати зарубіжний досвід розвитку місцевих фінансів, оцінити діючу діяльність органів місцевого самоврядування в нашій державі та запропонувати шляхи її удосконалення.

Питання, пов'язані зі становленням і розвитком місцевих фінансів в Україні, досліджували відомі вітчизняні вчені-економісти, зокрема: В.Андрущенко, О.Василик, О.Кириленко, В.Кравченко, І.Луніна, С.Слухай, В.Суторміна, В.Федосов, С.Юрій [6-14] та ін. Але слід зазначити, що більшість досліджень мають переважно теоретичне спрямування, у них недостатньо уваги приділяється комплексному аналізу інституту місцевих фінансів. Загалом же, обґрунтовані науковцями та фахівцями, а також висвітлені у літературних джерелах питання розвитку місцевих фінансів в Україні не отримали однозначного тлумачення, вивчаються під різними кутами зору, в яких відображаються окремі аспекти принципів становлення місцевих фінансів. Це й закономірно, оскільки дане питання надто проблемне.

Стандарти організації фінансів місцевого самоврядування визначені ст.9 Хартії, яка має назву «Фінансові засоби органів місцевого

самоврядування». Основні стандарти організації місцевих фінансів зводяться до восьми принципових положень [4].

По-перше, органи місцевого самоврядування в межах загальнодержавної економічної політики мають право вільно розпоряджатися достатніми власними фінансовими ресурсами. Ця вимога Хартії означає, що центральний уряд має наділити органи місцевого самоврядування власними фінансовими ресурсами, тобто засобами, які належать місцевому самоврядуванню на постійній основі. Тобто це ті фінансові ресурси, які органи місцевого самоврядування отримують не з бюджету вищого адміністративного рівня, а мобілізують шляхом реалізації власних фінансових повноважень.

Крім того, згідно з цим принципом, органи місцевого самоврядування не можуть бути позбавлені державною владою права самостійно визначати свої видатки. Також варто врахувати, що реалізуючи цей принцип Хартії необхідно врахувати й достатність фінансових ресурсів. Принцип достатності фінансових ресурсів тісно пов'язаний із завданнями, що покладаються на органи місцевого самоврядування. Таким чином, органи місцевого самоврядування повинні мати достатні фінансові ресурси для надання покладених на них завдань [9].

По-друге, тісно пов'язаним з першим стандартом організації місцевих фінансів є й наступний. Відповідно до нього, обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування має відповідати функціям, передбаченим чинним законодавством. Тобто органи місцевого самоврядування повинні мати чітко визначені конституцією та законами функції, які їм передає державна влада. А отже, органи місцевого самоврядування повинні мати фінансові ресурси, які надають їм можливість реалізовувати ці функції, тобто здійснювати їх фінансове забезпечення. Слід зазначити, що розподіл фінансових ресурсів між рівнями державного управління і місцевого самоврядування повинен здійснюватись лише на основі розподілу функцій між рівнями державної влади і місцевого самоврядування [10].

По-третє, відповідно до Хартії, частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування має формуватись від місцевих податків і зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах чинного законодавства. Це означає, що частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування повинна формуватися за рахунок місцевих податків і зборів. Хартія не визначає обсяги цієї частини, але зарубіжний досвід свідчить, що місцеві податки і збори є головним доходним джерелом органів місцевого самоврядування в розвинутих країнах.

Цей стандарт Хартії також встановлює принцип, згідно з яким ор-

гани місцевого самоврядування наділяються повноваженнями встановлювати місцеві податки і збори. Але ці повноваження не є абсолютними, оскільки місцеві податки і збори органами місцевого самоврядування встановлюються в межах чинного законодавства.

В країнах з унітарним державним устроєм такі законодавчі акти ухвалюються центральною державною владою, в країнах з федеративним устроєм ці закони приймаються органами державної влади суб'єктів федерації. У більшості країн світу органам місцевого самоврядування надано право визначати ставки місцевих податків і зборів у межах чинного законодавства [8].

По-четверте, фінансові системи, які формують підґрунтя ресурсів органів місцевого самоврядування мають бути достатньо диверсифікованими і мобілізувати наявні ресурси. Цей стандарт означає, що джерела доходів органів місцевого самоврядування мають бути різноманітними і не обмежуватись лише кількома їх видами [2].

По-п'яте, Хартія передбачає захист більш «слабких» у фінансовому відношенні адміністративно-територіальних одиниць і вимагає запровадження процедур усунення фінансових диспропорцій або запровадження аналогічних заходів з метою подолання наслідків нерівномірного розподілу потенційних джерел фінансування. Відповідно до Хартії такі заходи не повинні завдавати шкоди повноваженням органів місцевого самоврядування, які вони здійснюють в межах їхньої власної компетенції. Тобто, відповідно до Хартії, більш «слабкі» у фінансовому відношенні органи місцевого самоврядування захищаються державою. Це здійснюється за рахунок запровадження процедур усунення фінансових диспропорцій, які виникли об'єктивно внаслідок нерівномірності розподілу на території продуктивних сил та податкової бази. Крім того, такі заходи запроваджуються для усунення наслідків нерівномірного розподілу фінансових джерел. Заходи фінансового вирівнювання не повинні завдавати шкоди повноваженням органів місцевого самоврядування, згортати їх фінансову автономію чи обмежувати їх власну компетенцію [11].

По-шосте, відповідно до Хартії, органи місцевого самоврядування повинні інформуватись відповідним чином про порядок виділення їм фінансових ресурсів, а також про перерозподіл цих ресурсів. Це означає, що органи місцевого самоврядування безпосередньо отримують інформацію про надання їм фінансової підтримки з боку держави, а також інформацію про обсяги фінансових ресурсів, які будуть вилучатись з місцевих бюджетів цих органів місцевого самоврядування, які мають надлишок фінансових ресурсів для виконання покладених на них завдань. Крім того, цей принцип Хартії встановлює, що всі заходи,

пов'язані з наданням фінансових ресурсів органам місцевого самоврядування та їх вилучення, мають погоджуватись урядом з органами місцевого самоврядування [9].

По-сьоме, Хартія встановлює, що в міру можливості, дотації органам місцевого самоврядування не призначаються для фінансування конкретних проектів. Відповідно до Хартії, надання дотацій не скасовує основоположну «свободу» органів місцевого самоврядування проводити свою політику в межах їхньої власної компетенції. Варто відмітити, що обсяг дотацій в структурі доходів органів місцевого самоврядування суттєво впливає на їх автономію. Чим менший цей обсяг, тим менш залежні органи місцевого самоврядування від органів влади вищого рівня.

По-восьме, Хартія встановлює, що для цілей здійснення позик інвестиційного капіталу органи місцевого самоврядування повинні мати доступ до національного ринку капіталу в межах чинного законодавства. Це означає, що органи місцевого самоврядування можуть здійснювати власні інвестиційні проекти, які, в основному, фінансуються за рахунок позичкового капіталу. Крім того, органи місцевого самоврядування можуть позичати кошти у різних формах, зокрема, в банківських установах, шляхом випуску місцевих позик, у бюджетах вищого адміністративного рівня тощо. Відповідно до Хартії, органи місцевого самоврядування є рівноправними суб'єктами національного ринку капіталу, але їх діяльність на цьому ринку має бути обмежена чинним законодавством.

Більшість стандартів організації місцевих фінансів в Україні, які визначено Європейською Хартією, поки що залишаються нереалізованими. Але здійснено конкретні кроки з метою створення ефективного місцевого самоврядування, що докорінно оновить фінансову систему держави. Перші кроки щодо реформування системи місцевого самоврядування та фінансової системи України, які розпочалися після ухвалення Конституції України [1], а згодом і змін до неї, засвідчують, що Україна розпочала наблизитися до міжнародних стандартів організації місцевих фінансів.

1. Конституція України (прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 р. (із змінами, внес. згідно із Законом №2222-IV від 08.12.2004р. – Харків: Фоліо, 2006. – 160 с.

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24.

3. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР // Закони України. Т.13. – К., 1998. – С.10.

4. Європейська хартія місцевого самоврядування: Пер. з англ. Є.М.Вишневецького. – Страсбург: Вид-во Ради Європи, 1990. – 9 с.

5. Всесвітня декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України. Вип.1-2 (6-7). – К., 1994. – С.65-69.

6. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу у XX столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів). – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
8. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – 384 с.
9. Кравченко В.І. Фінанси місцевого самоврядування України: проблеми становлення (1989-2001). – К.: Вид. дім «KM Academia», 2001. – 460 с.
10. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. – К.: Наук. думка, 2006. – 432 с.
11. Слухай С. Міжбюджетні трансферти у постсоціалістичних країнах: від теорії до реалій. – К.: АртЕк, 2002. – 288 с.
12. Слухай С.В., Гончаренко О.В. Зарубіжний досвід організації місцевих фінансів. // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С.12-20.
13. Суторміна В.М., Федосов В.М., Андрущенко В.Л. Держава – податки – бізнес: (Із світового досвіду регулювання ринкової економіки). – К.: Либідь, 1992. – 328 с.
14. Юрій С.І, Дем'янишин В.Г., Буздуган Я.М. Антологія бюджетного механізму. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 250 с.

Отримано 05.09.2009

УДК 657 : 004

О.М.БРАДУЛ, канд. екон. наук

Київський національний торговельно-економічний університет

МЕТОДИКА ПОБУДОВИ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ В КОМП'ЮТЕРНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ОБЛІКУ КОРПОРАЦІЙ

Досліджуються методологічні основи побудови аналітичного обліку на основі розробки аналітичних рахунків в комп'ютерній інформаційній системі обліку (KICO) корпорацій.

Исследуются методологические основы построения аналитического учета на основе разработки аналитических счетов в компьютерной информационной системе учета (KISU) корпораций.

Methodological bases of construction of the analytical accounting are probed on the basis of development of analytical accounts in KISU of corporations.

Ключові слова: аналітичний облік, система обліку, передача інформації.

При використанні комп'ютерних технологій аналітичний облік в рамках інформаційної системи обліку корпорацій змінює свою організаційно-методологічну основу [2].

Початкові облікові дані кореспондуючих рахунків (проводки) з первинних документів або їх зведень групуються за певними ознаками у файли, сукупність яких складає базу даних. Обробка даних або формування ієрархічних взаємозв'язків між звітними показниками досягається інформаційним переходом.

Протягом звітного періоду (година, зміна, день, декада та ін.) в